

REPUBLICA MOLDOVA
JUDECĂTORIA CHIȘINĂU
SEDIUL CIOCANA

mun. Chișinău, str. Mihail Sadoveanu, nr. 24/1,
Republica Moldova, MD-2044,
tel./fax (+373 22) 425 322; (022) 333 754
e-mail: jci@justice.md

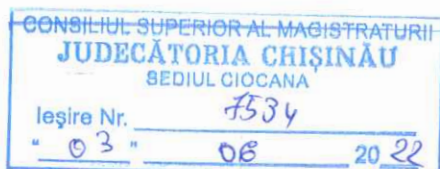
*Sediul specializat în examinarea cauzelor cu privire la activitatea
judecătorului de instrucție*

REPUBLIC OF MOLDOVA
THE COURT OF CHISINAU
CIOCAN COURT OFFICE

Chisinau city, Mihail Sadoveanu street, nr. 24/1,
Republic of Moldova, MD-2044,
tel./fax (+373 22) 425 322; (022) 333 754
e-mail: jci@justice.md

*The Court Office specialized in the examination of the cases concerning
the activity of the investigative judge*

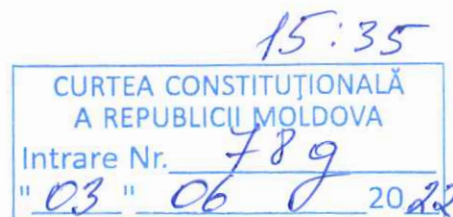
Curtea Constituțională a Republicii Moldova
mun. Chisinau, str. Alexandru Lapusneanu 28

Judecătoria Chișinău, sediul Ciocana, vă expediază Încheierea din 13 mai 2022 și cererea privind excepția de neconstituționalitate și sesizarea a Curții Constituționale Republicii Moldova, depusă de avocatul Paladii Adrian, în cadrul examinării plângerii depuse în condițiile art.313 Cod Procedură Penală nr. 10-2579/2021, depusă de cet. Raileanu Dumitru, împotriva acțiunilor Procuraturii Anticorupție.

Anexa:

- Copia plângerii în temeiul art.313 Cod Procedură Penală împotriva acțiunilor Procuraturii Anticorupție, pe 9 file;
- Cererea privind ridicarea excepției de neconstituționalitatea pe 4 file ;
- Sesizarea privind excepția de constituționalitate pe 26 file;
- Anexe la sesizarea privind excepția de constituționalitate pe 24 file
- Copia Încheierea nr. 10-2579/2021, pe 3 file;

Victor Rațoi
Vicepreședinte interimar al
Judecătoriei Chișinău (sediul Ciocana)

Executor: Barbacari Corneliu, mob. 068066396

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ A REPUBLICII MOLDOVA

**str.Alexandru Lăpușneanu, 28
mun.Chișinău, MD-2004,
Republica Moldova**

SESIZARE

**privind excepția de constituționalitate
(prezentată în conformitate cu art.135 alin.(1) lit.a), g) din Constituție)**

I. AUTORUL SESIZĂRII:

1. Nume: Raileanu
2. Prenume: Dumitru
3. Funcția: procuror în Procuratura pentru Combaterea Criminalității
Organizate și Cauze Speciale
6. Nume reprezentant: Paladii
7. Prenume reprezentant: Adrian
8. Funcția: avocat

II. OBIECTUL SESIZĂRII

11. Prezenta sesizare are drept obiect de exercitare a controlului constituționalității prevederilor art.3 alin.(4) din Legea nr.215 din 04.11.2011 cu privire la frontiera de stat a Republicii Moldova și art.2), 6) și 7) din Anexa nr.7 la Hotărârea de Guvern nr.297 din 11.05.2017, care nu are o suficientă claritate și previzibilitate, în partea ce ține de omisiunea de a reglementa durata maximă pentru care poate fi dispusă măsura non-privativă de libertate – consemnul la frontieră, lipsa cadrului legal coerent, previzibil și pertinent.

Potrivit prevederilor **art.3 alin.(4) din Legea nr.215 din 04.11.2011 cu privire la frontiera de stat a Republicii Moldova**, *consemnul la frontieră reprezintă datele introduse în Sistemul informațional integrat al Poliției de Frontieră cu privire la persoanele, mijloacele de transport și documentele care se află în una din situațiile prevăzute de lege și care urmează să fie verificate în timpul efectuării controlului la trecerea frontierei de stat în vederea întreprinderii măsurilor ce se impun.*

Prevederile legale actuale nu fac o claritate de procedură, or, omisiunea de reglementare a situațiilor de aplicabilitate, a duratei maxime a măsurii date-consemnul la frontieră, vine în contradicție cu principiile constituționale, limitând drepturile și libertățile cetățeanului și ale participanților la procesul penal, lăsând concomitent autorităților un spațiu de manevră în ceea ce privește aplicarea arbitrării la legii.

Conform art.2), 6) și 7) din Anexa nr.7 la Hotărârea de Guvern nr.297 din 11.05.2017:

2. *Consemnele la frontieră se instituie de către Poliția de Frontieră din oficiu sau la inițiativa altei autorități în temeiul hotărârii/încheierii/ deciziei/ordonanței, precum și altor acte cu caracter imperativ (în continuare – acte de dispoziție) prin care se dispune Poliției de Frontieră luarea măsurilor stabilite de lege. Instituirea din oficiu a consemnelor la frontieră de către Poliția de Frontieră are loc în cazurile prevăzute de Legea privind regimul străinilor în Republica Moldova nr. 200 din 16 iulie 2010 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2010, nr. 179-181, art. 610)*

6. *Consemnul la frontieră se consideră instituit din momentul introducerii informației din actul de dispoziție în Sistem.*

7. *Actul de dispoziție va conține:*

1) temeiul emiterii;

2) date suficiente pentru identificarea persoanelor, mijloacelor de transport, documentului necesare realizării măsurilor ce se impun;

3) măsurile ce urmează a fi luate în privința persoanelor, mijloacelor de transport sau documentelor depistate în timpul efectuării controlului la trecerea frontierei de stat;

4) autoritatea care ține controlul consemnului la frontieră, cu indicarea numărului de telefon activ în regim de 24 de ore din 24 pentru a putea fi contactată la realizarea măsurilor;

5) termenul când încetează consemnul la frontieră.

Lipsa reglementărilor necesare, care să asigure stabilirea unor condiții de aplicabilitate clare și ale unei dimensiuni de timp, în care autoritatea competentă, organul de urmărire penală sau instanța de judecată poate aplica această măsură – consemnul la frontieră, sunt în contradicție cu prevederile art.4, 16, 20, 21, 23, 27, 28, 53 și 54 din Constituția Republicii Moldova.

III. CIRCUMSTANȚELE LITIGIULUI EXAMINAT DE CĂTRE INSTANȚA DE JUDECATĂ

12. **De fapt**, pe rolul Judecătoriei Chișinău, sediul Ciocana, se află dosarul inițiat la cererea lui Raileanu Dumitru, privind anularea ordonanței procurorului Petru Iarmaliuc din 21 octombrie 2021, prin care a fost dispusă aplicarea consemnului la frontieră în privința sa pentru un termen de 1 an, cu stoparea și informarea procurorului de caz Victor Furtună, precum și anularea ordonanței procurorului ierarhic superior din cadrul Procuraturii Anticorupție, Ion Munteanu din 30 noiembrie 2021, prin care a fost menținută ordonanța data.

Temei de inițiere a cauzei judiciare, a servit faptul că la data de 05 octombrie 2021 a fost începută urmărirea penală în cauza penală nr.2021920107, în temeiul art.327 alin.(3) din Codul penal.

La data de 18 octombrie 2021 a fost începută urmărirea penală în cauza penală nr.2021970113, conform elementelor infracțiunii prevăzute de art.327 alin.(3) din Codul penal.

La data de 18 octombrie 2021, cauzele penale date au fost conexe.

La data de 19 octombrie 2021, în cadrul cauzei penale nr.2021960107 lui Raileanu Dumitru i-a fost atribuită calitatea de bănuț de săvârșirea faptelor prevăzute de art.327 alin.(3) din Codul penal.

Prin ordonanța procurorului Petru Iarmaliuc din 19 octombrie 2021, în privința lui Raileanu Dumitru a fost aplicată măsura preventivă neprivativă de libertate-obligația de prezentare în fața organului de urmărire penală și a instanței de judecată.

Prin ordonanța procurorului ierarhic superior Elena Cazacov din 10 noiembrie 2021, a fost respinsă plângerea în interesele lui Raileanu Dumitru privind anularea măsurii de constrângere- obligația de prezentare în fața organului de urmărire penală și a instanței de judecată.

Prin ordonanța procurorului Petru Iarmaliuc din 21 octombrie 2021, în privința bănuțului Raileanu Dumitru a fost aplicată măsura neprevăzută de Codul de procedură penală- consemnul la frontieră pentru un termen de 1 an, cu stoparea acestuia și informarea procurorului de caz Victor Furtună, în vederea deciderii asupra acțiunilor ulterioare.

Prin ordonanța procurorului ierarhic superior Ion Munteanu din 30 noiembrie 2021, a fost respinsă plângerea lui Raileanu Dumitru privind anularea măsurii neprevăzute de Codul de procedură penală- consemnul la frontieră pentru un termen de 1 an, cu stoparea și informarea procurorului de caz, ca neîntemeiată.

Prin ordonanța procurorului Petru Iarmaliuc din 29 decembrie 2021, a fost dispusă punerea sub învinuire a procurorului în Procuratura pentru Combaterea Criminalității Organizate și Cauze Speciale, Raileanu Dumitru, pe motiv că acesta ar fi comis fapte prevăzute de *art.327 alin.(3) din Codul penal - abuzul de putere săvârșit în interesul unui grup criminal organizat, cauzând daune în proporții deosebit de mari drepturilor și intereselor ocrotite de lege ale persoanelor juridice.*

La moment, învinuïtul Raileanu Dumitru are măsura de constrângere obligația de prezentare în fața organului de urmărire penală și a instanței de judecată, instituită prin ordonanța organului de urmărire penală din 19.10.2021 și măsura neprevăzută de Codul de procedură penală, însă reglementată de Legea nr.215 din 04.11.2011 cu privire la frontiera de stat a Republicii Moldova- consemnul la frontieră, instituit prin ordonanța organului de urmărire penală din 21.10.2021, cu următoarele restricții:

- de a se afla la dispoziția organului de urmărire penală sau a instanței;
- de a nu se ascunde de procuror sau instanță;
- de a nu împiedica urmărirea penală și judecarea cauzei;
- de a se prezenta la citarea organului de urmărire penală și a instanței de judecată;
- de a le comunica acestora despre schimbarea domiciliului;

Procurorul delegat în Procuratura Anticorupție, Iarmaliuc Petru, a motivat aplicarea măsurii consemnului la frontieră prin faptul că:

- *având în vedere necesitatea efectuării unei urmăriri penale efective, asigurarea prezenței bănuïtului la organul de urmărire penală și instanța de judecată, constat că se impune de a dispune aplicarea în privința numitului, consemnul la frontieră la punctele de traversare a frontierei de stat, cu întreprinderea măsurilor ce se impun.*

- *succesiv, atrag atenția că potrivit prevederilor art.57 alin.(2) pct.11) raportate la art.52 alin.(1) pct.2) din Codul de procedură penală, procurorul dă dispoziții organelor de poliție sau altor organe competente cu privire la reținerea, aducerea forțată, arestare și alte acțiuni procesuale, precum și solicită ajutor la efectuarea acțiunilor de urmărire penală.*

Procurorul ierarhic superior din cadrul Procuraturii Anticorupție, Munteanu Ion, a motivat menținerea măsurii consemnului la frontieră prin faptul că:

- *conform art. 198 din Codul de procedură penală, în cazurile în care aplicarea măsurilor preventive față de bănuït nu este rațională, pentru asigurarea desfășurării normale a procesului penal organul de urmărire penală poate obliga în scris bănuïtul să se prezinte la acest organ la data și ora fixată, iar în caz de schimbare a domiciliului, imediat să informeze despre aceasta;*

- *în speță, fiind aplicată în privința bănuïtului Raileanu Dumitru obligarea de a se prezenta, procurorul a constatat că conform, extrasului din Registrul de Stat al Populației din 19.10.2021, acesta mai dispune și de cetățenia României, unde își are domiciliul soția și copii acestuia, date comunicate de către bănuït. Mai mult, conform informației din Banca centrală de date a cadastrului, administrată de Agenția Servicii Publice, pe numele lui Raileanu Dumitru, nu este înscris dreptul de proprietate asupra bunurilor imobile din Republica Moldova;*

- conform art.195 alin.(1) din Codul de procedură penală, măsura preventivă aplicată poate fi înlocuită cu una mai aspră, dacă necesitatea acesteia este confirmată prin probe, în scopul desfășurării normale a procesului penal și al asigurării executării sentinței. Prevederile legale citate, în coroborare cu prevederile art.52 alin.(5) din Codul de procedură penală, prevăd dreptul procurorului de a verifica respectarea măsurii preventive de către bănuít.

- astfel, procurorul a considerat necesar de a aplica consemnul la frontieră la punctele de traversare a frontierei de stat având în vedere necesitatea efectuării unei urmăriri penale efective și asigurarea prezenței bănuítului la organul de urmărire penală și instanța de judecată. Această acțiune a fost una necesară și proporțională cu restrângerea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

IV. EXPUNEREA PRETINSEI SAU PRETINSELOR ÎNCĂLCĂRI ALE CONSTITUȚIEI, PRECUM ȘI A ARGUMENTELOR ÎN SPRIJINUL ACESTOR AFIRMAȚII

13. În opinia autorului sesizării, art.3 alin.(4) din Legea nr.215 din 04.11.2011 cu privire la frontiera de stat a Republicii Moldova și art.2), 6) și 7) din Anexa nr.7 la Hotărârea de Guvern nr.297 din 11.05.2017, în redacția în vigoare la data întocmirii prezentei sesizări,

"consemnul la frontieră reprezintă datele introduse în Sistemul informațional integrat al Poliției de Frontieră cu privire la persoanele, mijloacele de transport și documentele care se află în una din situațiile prevăzute de lege și care urmează să fie verificate în timpul efectuării controlului la trecerea frontierei de stat în vederea întreprinderii măsurilor ce se impun."

"2. Consemnele la frontieră se instituie de către Poliția de Frontieră din oficiu sau la inițiativa altei autorități în temeiul hotărârii/încheierii/ deciziei/ordonanței, precum și altor acte cu caracter imperativ (în continuare – acte de dispoziție) prin care se dispune Poliției de Frontieră luarea măsurilor stabilite de lege. Instituirea din oficiu a consemnelor la frontieră de către Poliția de Frontieră are loc în cazurile prevăzute de Legea privind regimul străinilor în Republica Moldova nr. 200 din 16 iulie 2010 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2010, nr. 179-181, art. 610)

6. Consemnul la frontieră se consideră instituit din momentul introducerii informației din actul de dispoziție în Sistem.

7. Actul de dispoziție va conține:

1) temeiul emiterii;

2) date suficiente pentru identificarea persoanelor, mijloacelor de transport, documentului necesare realizării măsurilor ce se impun;

3) măsurile ce urmează a fi luate în privința persoanelor, mijloacelor de transport sau documentelor depistate în timpul efectuării controlului la trecerea frontierei de stat;

4) autoritatea care ține controlul consemnului la frontieră, cu indicarea numărului de telefon activ în regim de 24 de ore din 24 pentru a putea fi contactată la realizarea măsurilor;

5) termenul când încetează consemnul la frontieră."

contravin prevederilor articolelor 4, 16, 20, 21, 23, 27, 28, 53 și 54 din Constituția Republicii Moldova.

14. Cu privire la admisibilitatea excepției de neconstituționalitate

14.1. Având în vedere faptul că excepția de neconstituționalitate constituie o procedură de inițiere de instanța de judecată, la inițiativa părților sau din oficiu, a controlului conformității unei legi sau a altui act normativ cu normele constituționale, ea reflectă existența raportului tripartit între partea aflată în proces, instanța de

judecată în fața căreia se invocă neconstituționalitatea, și Curtea Constituțională, menită să soluționeze excepțiile de neconstituționalitate.

Potrivit Hotărârii Curții Constituționale nr.2 din 09 februarie 2016 privind interpretarea articolului 135 alin.(1) lit.a) și g) din Constituția Republicii Moldova, a fost prevăzută procedura de exercitare, de către Curtea Constituțională, a controlului constituționalității legilor și a hotărârilor de Guvern, cu întrunirea cumulativă a condițiilor, raportate la speța cauzei:

1) este prezentă o incertitudine privind constituționalitatea legii și hotărârii de Guvern. La caz, art.3 alin.(4) din Legea nr.215 din 04.11.2011 cu privire la frontiera de stat a Republicii Moldova și art.2), 6) și 7) din Anexa nr.7 la Hotărârea de Guvern nr.297 din 11.05.2017 sunt normele care urmează a fi aplicate la examinarea cauzei aflate pe rolul Judecătoriei Chișinău, sediul Ciocana;

2) potrivit articolului 135 alin.(1) lit.a) din Constituția Republicii Moldova, legea și hotărârea de Guvern poate constitui obiect al excepției de neconstituționalitate;

3) excepția de neconstituționalitate este ridicată de către partea în proces, al căror drepturi și interese pot fi afectate prin aplicarea unei norme neconstituționale la examinarea cauzei. La caz, excepția de neconstituționalitate este ridicată de petiționar și partea apărării;

4) nu există o hotărâre anterioară a Curții Constituționale, care are ca obiect prevederea contestată.

14.2. Verificarea constituționalității normei contestate ține de competența exclusivă a Curții Constituționale. Instanța de judecată nu este în drept să refuze părților sesizarea Curții Constituționale, decât în cazul neîntrunirii condițiilor menționate. Instanța de judecată, în cazul existenței incertitudinii privind constituționalitatea normelor, este obligată să sesizeze Curtea Constituțională.

Prin aceeași Hotărâre a Curții Constituționale, nr.2 din 09 februarie 2016, prin care s-a examinat sesizarea Curții Supreme de Justiție depusă la 09 decembrie 2015, în temeiul art.135 alin.(1) lit.b) din Constituție, art.25 lit.d) din Legea cu privire la Curtea Constituțională și art.38 alin.(1) lit.d) din Codul jurisdicției constituționale înalta Curtea a hotărât, că:

- în cazul existenței incertitudinii privind constituționalitatea legilor, hotărârilor Parlamentului, decretelor Președintelor Republicii Moldova, hotărârilor și ordonanțelor Guvernului, ce urmează a fi aplicate la soluționarea unei cauze aflate pe rolul său, **instanța de judecată este obligată să sesizeze Curtea Constituțională;**

- excepția de neconstituționalitate poate fi ridicată în fața instanței de judecată de către oricare dintre părți sau reprezentantul acesteia, precum și de către instanța de judecată din oficiu;

- sesizarea privind controlul constituționalității unor norme ce urmează a fi aplicate la soluționarea unei cauzei se prezintă direct Curții Constituționale de către judecătorii/completele de judecată din cadrul Curții Supreme de Justiție, curților de apel și judecătoriilor, pe rolul cărora se află cauza;

- judecătorul ordinar nu se pronunță asupra temeiiciei sesizării sau asupra conformității cu Constituția a normelor contestate, limitându-se exclusiv la verificarea întrunirilor condițiilor enumerate mai sus.

15. Cu privire la neconstituționalitatea art.3 alin.(4) din Legea nr.215 din 04.11.2011 cu privire la frontiera de stat a Republicii Moldova și art.2), 6) și 7) din Anexa nr.7 la Hotărârea de Guvern nr.297 din 11.05.2017.

15.1 Prevederi relevante din Constituția Republicii Moldova:

Articolul 4

Drepturile și libertățile omului

(1) Dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile omului se interpretează și se aplică în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate la care Republica Moldova este parte.

(2) Dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte și legile ei interne, prioritate au reglementările internaționale.

Articolul 7

Constituția, Lege Supremă

Constituția Republicii Moldova este Legea ei Supremă. Nicio lege și nici un alt act juridic care contravine prevederilor Constituției nu are putere juridică.

Articolul 16

Egalitatea

(1) Respectarea și ocrotirea persoanei constituie o îndatorire primordială a statului.

(2) Toți cetățenii Republicii Moldova sunt egali în fața legii și a autorităților publice, fără deosebire de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere sau de origine socială.

Articolul 20

(1) Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.

(2) Nici o lege nu poate îngreuna accesul la justiție.

Articolul 21

Prezumția nevinovăției

Orice persoană acuzată de un delict este prezumată nevinovată până când vinovăția sa va fi dovedită în mod legal, în cursul unui proces judiciar public, în cadrul căruia i s-au asigurat toate garanțiile necesare apărării sale.

Articolul 23

Dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle

- (1) Fiecare om are dreptul să i se recunoască personalitatea juridică.
 - (2) Statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle.
- În acest scop statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative.

Articolul 27

Dreptul la libera circulație

- (1) Dreptul la libera circulație în țară este garantat.
- (2) Oricărui cetățean al Republicii Moldova îi este asigurat dreptul de a-și stabili domiciliul sau reședința în orice localitate din țară, de a ieși, de a emigra și de a reveni în țară.

Articolul 28

Viața intimă, familială și privată

Statul respectă și ocrotește viața intimă, familială și privată.

Articolul 53

Dreptul persoanei vătămate de o autoritate publică

- (1) Persoana vătămată într-un drept al său de o autoritate publică, printr-un act administrativ sau prin nesoluționarea în termenul legal a unei cereri, este îndreptățită să obțină recunoașterea dreptului pretins, anularea actului și repararea pagubei.
- (2) Statul răspunde patrimonial, potrivit legii, pentru prejudiciile cauzate prin erorile săvârșite în procesele penale de către organele de anchetă și instanțele judecătorești.

Articolul 54

Restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți

- (1) În Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului.
- (2) Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrângeri decât celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sunt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane,

împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției.

(3) Prevederile alineatului (2) nu admit restrângerea drepturilor proclamate în articolele 20-24.

(4) Restrângerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății.

15.2. Prevederi relevante ale Convenției Europene a Drepturilor Omului:

Preambul

Guvernele semnatare, membre ale Consiliului Europei, (...) hotărâte, în calitatea lor de guverne ale statelor europene animate de același spirit și având un patrimoniu comun de idealuri și de tradiții politice, de respect al libertății și de preeminență a dreptului, să ia primele măsuri menite să asigure garantarea colectivă a anumitor drepturi enunțate în Declarația Universală, au convenit asupra celor ce urmează:

Articolul 1

Obligația de a respecta drepturile omului

Înaltele Părți contractante recunosc oricărei persoane aflate sub jurisdicția lor drepturile și libertățile definite în titlul I al prezentei Convenții;

Articolul 6

Dreptul la un proces echitabil

Orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil, în mod public și într-un termen rezonabil a cauzei sale, de către o instanță independentă și imparțială, instituită de lege, care va hotărî fie asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil, fie asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală îndreptate împotriva sa.

Articolul 13

Dreptul la un recurs efectiv

Orice persoană, ale cărei drepturi și libertăți recunoscute de prezenta convenție au fost încălcate, are dreptul să se adreseze efectiv unei instanțe naționale, chiar și atunci când încălcarea s-ar datora unor persoane care au acționat în exercitarea atribuțiilor lor oficiale.

15.3. Prevederi relevante ale Declarației Universale a Drepturilor Omului;

Articolul 8

Orice persoană are dreptul la satisfacția efectivă din partea instanțelor juridice naționale competente împotriva actelor care violează drepturile fundamentale ce-i sunt recunoscute prin constituție sau lege.

15.4. Prevederi relevante din Codul de procedură penală:

Articolul 1

Noțiunea și scopul procesului penal

(1)...

(2) Procesul penal are ca scop protejarea persoanei, societății și statului de infracțiuni, precum și protejarea persoanei și societății de faptele ilegale ale persoanelor cu funcții de răspundere în activitatea lor legată de cercetarea infracțiunilor presupuse sau săvârșite, astfel ca orice persoană care a săvârșit o infracțiune să fie pedepsită potrivit vinovăției sale și nici o persoană nevinovată să nu fie trasă la răspundere penală și condamnată”.

Articolul 2

Legea procesuală penală

(1)...

(2)...

(3) Constituția Republicii Moldova are supremație asupra legislației procesuale penale naționale. Nicio lege care reglementează desfășurarea procesului penal nu are putere juridică dacă este în contradicție cu Constituția.

(4)...

(5) În desfășurarea procesului penal nu pot avea putere juridică legile și alte acte normative care anulează sau limitează drepturile și libertățile omului, încalcă independența judecătorească, principiul contradictorialității, precum și contravin normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional, prevederilor tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte.

Articolul 7

Legalitatea procesului penal

(1) Procesul penal se desfășoară în strictă conformitate cu principiile și normele unanim recunoscute ale dreptului internațional, cu tratatele internaționale la care Republica Moldova este parte, cu prevederile Constituției Republicii Moldova și ale prezentului cod.

(2) Dacă există neconcordanțe între prevederile tratatelor internaționale în domeniul drepturilor și libertăților fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte și prevederile prezentului cod, prioritate au reglementările internaționale.

(3) Dacă, în procesul judecării cauzei, instanța constată că norma juridică ce urmează a fi aplicată contravine prevederilor Constituției și este expusă într-un act juridic care poate fi supus controlului constituționalității, judecarea cauzei se suspendă, se informează Curtea Supremă de Justiție care, la rândul său, sesizează Curtea Constituțională.

(4) Dacă, în procesul judecării cauzei, instanța stabilește că norma juridică ce urmează a fi aplicată contravine prevederilor legale și este expusă într-un act juridic care nu poate fi supus controlului constituționalității, instanța va aplica în direct legea.

(5) Dacă, în procesul judecării cauzei, instanța stabilește că norma juridică națională ce urmează a fi aplicată contravine prevederilor tratatelor internaționale în domeniul drepturilor și libertăților fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte, instanța va aplica reglementările internaționale în direct, motivând hotărârea sa și informând despre aceasta autoritatea care a adoptat norma națională respectivă și Curtea Supremă de Justiție.

(6) Hotărârile Curții Constituționale privind interpretarea Constituției sau privind neconstituționalitatea unor prevederi legale sînt obligatorii pentru organele de urmărire penală, instanțele de judecată și pentru persoanele participante la procesul penal.

(7) Hotărârile explicative ale Plenului Curții Supreme de Justiție în chestiunile privind aplicarea prevederilor legale în practica judiciară au caracter de recomandare pentru organele de urmărire penală și instanțele judecătorești.

(8) Hotărârile definitive ale Curții Europene a Drepturilor Omului sunt obligatorii pentru organele de urmărire penale, procurori și instanțele de judecată.

Articolul 8.

Prezumția nevinovăției

(1) Persoana acuzată de săvârșirea unei infracțiuni este prezumată nevinovată atâta timp cât vinovăția sa nu-i va fi dovedită, în modul prevăzut de prezentul cod, într-un proces judiciar public, în cadrul căruia îi vor fi asigurate toate garanțiile necesare apărării sale, și nu va fi constatată printr-o hotărâre judecătorească de condamnare definitivă.

(2) Nimeni nu este obligat să dovedească nevinovăția sa.

(3) Concluziile despre vinovăția persoanei de săvârșirea infracțiunii nu pot fi întemeiate pe presupuneri. Toate dubiile în probarea învinuirii care nu pot fi înlăturate, în condițiile prezentului cod, se interpretează în favoarea bănuیتului, învinuitului, inculpatului.

Articolul 9.

Egalitatea în fața legii și a autorităților

(1) Toți sunt egali în fața legii, a organelor de urmărire penală și a instanței de judecată fără deosebire de sex, rasă, culoare, limbă, religie, opinie politică sau orice altă opinie, origine națională sau socială, apartenență la o minoritate națională, avere, naștere sau orice altă situație.

(2) Condițiile speciale de urmărire penală și judecare față de anumite categorii de persoane care beneficiază, conform legii, de un anumit grad de imunitate se asigură în baza prevederilor Constituției, tratatelor internaționale, prezentului cod și altor legi.

Articolul 10.

Respectarea drepturilor, libertăților și demnității umane

(1) Toate organele și persoanele participante la procesul penal sunt obligate să respecte drepturile, libertățile și demnitatea persoanei.

(2) Limitarea temporară a drepturilor și libertăților persoanei și aplicarea de către organele competente a măsurilor de constrângere față de ea se admit numai în cazurile și în modul strict prevăzute de prezentul cod.

(3) În desfășurarea procesului penal, nimeni nu poate fi supus la tortură sau la tratamente cu cruzime, inumane ori degradante, nimeni nu poate fi deținut în condiții umilitoare, nu poate fi silit să participe la acțiuni procesuale care lezează demnitatea umană.

(3/1) Sarcina probațiunii neaplicării torturii și a altor tratamente sau pedepse crude, inumane sau degradante îi revine autorității în a cărei custodie se află persoana privată de libertate, plasată la dispoziția unui organ de stat sau la indicația acestuia, sau cu acordul ori consimțământul său tacit.

(4) Orice persoană este în drept să-și apere prin orice mijloc neinterzis de lege drepturile, libertățile și demnitatea umană, lezate sau limitate nelegitim în cursul procesului penal.

(5) Prejudiciul cauzat drepturilor, libertăților și demnității umane în cursul procesului penal se repară în modul stabilit de lege.

Articolul 15

Inviolabilitatea vieții private

(1) Orice persoană are dreptul la inviolabilitatea vieții private, la confidențialitatea vieții intime, familiale, la protejarea onoarei și demnității personale. În cursul procesului penal, nimeni nu este în drept să se implice în mod arbitrar și nelegitim în viața intimă a persoanei.

(2) La efectuarea acțiunilor procesuale nu poate fi acumulată fără necesitate informație despre viața privată și intimă a persoanei. La cererea organului de urmărire penală și a instanței de judecată, participanții la acțiunile procesuale sînt obligați să nu divulge asemenea informații și despre aceasta se ia un angajament în scris. Prelucrarea datelor cu caracter personal în cadrul procesului penal se efectuează în conformitate cu prevederile Legii nr. 133 din 8 iulie 2011 privind protecția datelor cu caracter personal.

Articolul 52

Atribuțiile procurorului în cadrul urmăririi penale

(1) În cadrul urmăririi penale, procurorul, în limita competenței sale materiale și teritoriale:

(...)

12) decide aplicarea măsurii preventive, modificarea și revocarea ei în limitele prevăzute de prezentul cod.

Articolul 175

Noțiunea și categoriile de măsuri preventive

(1) Măsurile cu caracter de constrângere prin care bănuitul, învinuitul, inculpatul este împiedicat să întreprindă anumite acțiuni negative asupra desfășurării procesului penal, securității și ordinii publice sau asupra asigurării executării sentinței constituie măsuri preventive.

(2) Măsurile preventive sunt orientate spre a asigura buna desfășurare a procesului penal sau a împiedica bănuitul, învinuitul, inculpatul să se ascundă de urmărirea penală sau de judecată, spre aceea ca ei să nu împiedice stabilirea adevărului ori spre asigurarea de către instanță a executării sentinței.

(3) Măsuri preventive sunt:

- 1) obligarea de a nu părăsi localitatea;
- 2) obligarea de a nu părăsi țara;
- 3) garanția personală;
- 4) garanția unei organizații;
- 5) ridicarea provizorie a permisului de conducere a mijloacelor de transport;
- 5¹) înlăturarea de la conducerea mijlocului de transport;
- 6) transmiterea sub supraveghere a militarului;
- 7) transmiterea sub supraveghere a minorului;
- 8) liberarea provizorie sub control judiciar;
- 9) liberarea provizorie pe cauțiune;
- 10) arestarea la domiciliu;
- 11) arestarea preventivă.

Articolul 176

Temeiurile pentru aplicarea măsurilor preventive

(1) Măsurile preventive pot fi aplicate de către procuror, din oficiu ori la propunerea organului de urmărire penală, sau, după caz, de către instanța de judecată numai în cazurile în care există suficiente temeiuri rezonabile, susținute prin probe, de a presupune că bănuitul, învinuitul, inculpatul ar putea să se ascundă de organul de urmărire penală sau de instanță, să exercite presiune asupra martorilor, să nimicească sau să deterioreze mijloacele de probă sau să împiedice într-un alt mod stabilirea adevărului în procesul penal, să săvârșească alte infracțiuni ori că punerea în libertate a acestuia va cauza dezordine publică. De asemenea, ele pot fi aplicate de către instanță pentru asigurarea executării sentinței.

(3) La soluționarea chestiunii privind necesitatea aplicării măsurii preventive respective, procurorul și instanța de judecată vor aprecia și vor motiva, în mod obligatoriu, dacă măsura preventivă este proporțională cu circumstanțele individuale ale cauzei penale, inclusiv luând în considerare:

1) caracterul rezonabil al bănuielii, gravitatea și gradul prejudiciabil al faptei incriminate, apreciate în fiecare caz individual, însă fără a se pronunța asupra vinovăției;

2) personalitatea și caracterizarea bănuțitului, învinutului, inculpatului, inclusiv la momentul de comitere a faptelor incriminate;

3) vârsta și starea sănătății sale;

4) ocupația sa;

5) situația familială și prezența persoanelor întreținute;

6) starea sa materială, veniturile, posesia bunurilor imobile sau a ailor proprietăți;

7) deținerea unui loc permanent de trai, deținerea unui loc permanent ori temporar de muncă;

8) alte circumstanțe esențiale prezentate de bănuțit, învinuit, inculpat sau de către procuror, organul de urmărire penală.

(4) În cazul în care lipsesc temeiuri pentru aplicarea unei măsuri preventive față de bănuțit, învinuit, inculpat, de la acesta se obține obligația în scris de a se prezenta la citarea organului de urmărire penală sau a instanței și de a le informa despre schimbarea domiciliului.

Articolul 178

Obligarea de a nu părăsi localitatea sau obligarea de a nu părăsi țara

(1) Obligarea de a nu părăsi localitatea constă în îndatorirea impusă în scris bănuțitului, învinutului, inculpatului de către procuror sau, după caz, de instanța de judecată de a se afla la dispoziția organului de urmărire penală sau a instanței, de a nu părăsi localitatea, în care domiciliază permanent sau temporar, fără încuviințarea procurorului sau a instanței, de a nu se ascunde de procuror sau instanță, de a nu împiedica urmărirea penală și judecarea cauzei, de a se prezenta la citarea organului de urmărire penală și a instanței de judecată și de a le comunica acestora despre schimbarea domiciliului.

(2) Obligarea de a nu părăsi țara constă în îndatorirea impusă bănuțitului, învinutului, inculpatului de către procuror sau de instanța de judecată de a nu părăsi țara țară încuviințarea organului care a dispus această măsură, precum și în îndeplinirea altor obligații prevăzute la alin.(1).

(3) Durata măsurilor preventive prevăzute la alin.(1) și (2) nu poate depăși 30 de zile și, după caz, poate fi prelungită doar motivat. Prolungirea se dispune de către procuror și fiecare prelungire nu poate depăși 30 de zile.

(4) Copia de pe hotărârea definitivă a procurorului sau a instanței, adoptată în condițiile prezentului articol, se trimite organului de poliție în a cărei rază teritorială locuiește învinuitul, inculpatul sau, după caz, organelor de frontieră pentru executare și ridicarea provizorie a pașaportului în cazul prevăzut în alin. (2).

Articolul 186

Termenul tinerii persoanei în stare de arest și prelungirea lui

(1)...;

(2)...;

(3)...;

(4)...;

(5)...;

(6) în privința aceleiași fapte și aceleiași personae, arestul poate fi aplicat, pentru ambele faze ale procesului penal, pe un termen de cel mult 12 luni cumulative, până la pronunțarea sentinței de către instanța de fond.

Articolul 191

Liberarea provizorie sub control judiciar

(1) Liberarea provizorie sub control judiciar este însoțită de una sau mai multe obligații prevăzute la alin.(3).

(2) Liberarea provizorie sub control judiciar nu se acordă învinutului, inculpatului în cazul în care există date că el va săvârși o altă infracțiune, va încerca să influențeze asupra martorilor sau să distrugă mijloacele de probă, să se ascundă de organele de urmărire penală, de procuror sau, după caz, de instanța de judecată.

(3) Liberarea provizorie sub control judiciar este însoțită de una sau mai multe din următoarele obligații:

1) să nu părăsească localitatea unde își are domiciliul decât în condițiile stabilite de către judecătorul de instrucție sau, după caz, de către instanță;

2) să comunice organului de urmărire penală sau, după caz, instanței de judecată orice schimbare de domiciliu;

3) să nu meargă în locuri anume stabilite;

4) să se prezinte la organul de urmărire penală sau, după caz, la instanța de judecată ori de câte ori este citată;

5) să nu intre în legătură cu anumite persoane;

6) să nu săvârșască acțiuni de natură să împiedice aflarea adevărului în procesul penal;

7) să nu conducă autovehicule, să nu exercite o profesie de natura aceleia de care s-a folosit la săvârșirea infracțiunii;

8) să predea pașaportul judecătorului de instrucție sau instanței de judecată.

(4) Organul de poliție în a cărui rază teritorială locuiește învinutul, inculpatul liberat provizoriu efectuează controlul asupra respectării de către acesta a obligațiilor stabilite de instanța de judecată.

(5) Controlul judiciar asupra persoanei eliberate provizoriu poate fi ridicat, total sau parțial, pentru motive întemeiate, în modul stabilit pentru aplicarea acestei măsuri.

15.5. Prevederi relevante din Codul de executare

Articolul 64.

Interdicția de a părăsi țara

(1) Interdicția de a părăsi țara în cel mult 6 luni se aplică de către judecător, la demersul executorului judecătoresc, doar după luarea măsurilor de asigurare a

executării documentului executoriu, cu obligarea executorului judecătoresc de a efectua periodic un control privind necesitatea menținerii acestei interdicții. Încheierea instanței de judecată se execută imediat, însă poate fi atacată cu recurs.

(2) Dacă este necesară menținerea interdicției pe un termen mai mare, aceasta poate fi aplicată în mod repetat în urma unui demers motivat al executorului judecătoresc, dar nu mai mult de 3 ori în cadrul aceleiași proceduri de executare.

(3) În cazul încetării procedurii de executare în condițiile art.83 lit. a)-c) și e)-g) din prezentul cod sau restituirii documentului executoriu, interdicția de a părăsi țara se revocă de către executorul judecătoresc. În cazul în care în procesul de executare a documentului executoriu dispare necesitatea menținerii interdicției de a părăsi țara, precum și în cazul încetării procedurii de executare în condițiile art.83 lit.d) din prezentul cod, această interdicție se revocă de către judecător la cererea executorului judecătoresc sau a părților în procedura de executare.

**15.6. Prevederi relevante expuse de Curtea Constituțională
în Hotărârea înaltei Curți nr.33g/2016 din 19 mai 2016
privind excepția de neconstituționalitate a articolului 191
din Codul de procedură penală (liberarea provizorie sub control judiciar)**

Potrivit pct.2 al dispozitivului Hotărârii nr.33g/2016 din 19 mai 2016, înalta Curte a hotărât neconstituționalitatea articolului 191 din Codul de procedură penală, în partea de ține de omisiunea de a reglementa termenul pentru care poate fi dispus controlul judiciar și durată maximă a acestei măsuri.

15.7. La adoptarea art.3 alin.(4) din Legea nr.215 din 04.11.2011 cu privire la frontiera de stat a Republicii Moldova și art.2), 6) și 7) din Anexa nr.7 la Hotărârea de Guvern nr.297 din 11.05.2017, legiuitorul nu ținut cont de limitarea, prin analogie, dispusă în art.25 alin.(4) al Constituției Republicii Moldova, prin care menținerea persoanei în arest mai mult de 12 luni vine în contradicție cu norma în cauză. Astfel, potrivit Hotărârii înaltei Curți din 23 februarie 2016 s-a explicat că în corespundere cu spiritul Constituției, termenul arestării este limitat de termenul de 12 luni.

Aspectul prin prisma căruia urmează a fi verificată constituționalitatea art.3 alin.(4) din Legea nr.215 din 04.11.2011 cu privire la frontiera de stat a Republicii Moldova și art.2), 6) și 7) din Anexa nr.7 la Hotărârea de Guvern nr.297 din 11.05.2017, se referă la lipsa unei reglementări a duratei maxime de aplicare a măsurii consemnului la frontieră, care, în contextul aplicării în cadrul procesual penal, reprezintă o măsură preventivă voalată, neprevăzută de lege.

Prin modalitățile de reglementare conținute în normele vizate, legiuitorul a depășit vădit atât previzibilitatea normei, cât și faptul că legile și hotărârile de Guvern pot stabili drepturi și obligații care, însă, nu pot deroga de la garanțiile fundamentale, ele având doar rolul de transpunere a principiilor, drepturilor și libertăților cetățenilor statului.

Norma permite limitarea drepturilor persoanei contrar art.5 al Convenției Europene a Drepturilor Omului, potrivit căreia *"orice persoană are dreptul la libertate și la siguranță. Nimeni nu poate fi lipsit de libertatea sa, cu excepția cazurilor prevăzute de lege"*. În atare circumstanțe, considerăm că sunt aduse atingeri drepturilor prin prisma art.21 din Constituție, care reglementează că *"Orice persoană acuzată de un delict este prezumată nevinovată până când vinovăția sa va fi dovedită în mod legal în cursul unui proces judiciar public, în cadrul căruia i s-au asigurat toate garanțiile necesare apărării sale"*

Din conținutul acestei norme constituționale se deduc principiul prezumției nevinovăției, al caracterului public al procedurilor penale și cel al posibilității persoanei de a utiliza toate mijloacele procedurale necesare pentru apărarea sa.

Anume principiul posibilității persoanei de a utiliza toate mijloacele procedurale necesare pentru apărarea sa, deduce ideea că partea apărării dispune de un șir de pârghii, care pot fi utilizate pentru apărarea persoanei în procesul de probare a vinovăției de către partea acuzării, inclusiv dreptul de a se afla în libertate în cursul judecării cauzei.

Pentru a asigura statul cu remedii împotriva ingerinței persoanei asupra căreia există dubii întemeiate că ar fi săvârșit o infracțiune, legiuitorul a impus o limitare a drepturilor acestuia, dipunând posibilitatea ca acestuia să-i fie limitată inviolabilitatea, în coraport cu interesul suprem al justiției, întru oferirea posibilității organului de urmărire penală să ia toate măsurile necesare în descoperirea tuturor circumstanțelor cauzei.

Prin reglementările expuse de legiuitor în art.3 alin.(4) din Legea nr.215 din 04.11.2011 cu privire la frontiera de stat a Republicii Moldova și art.2), 6) și 7) din Anexa nr.7 la Hotărârea de Guvern nr.297 din 11.05.2017 în redacția existentă, s-a oferit tuturor instituțiilor statului, cât și organului de urmărire penală dreptul de a dispune o măsură preventivă neprevăzută de legislația procesual-penală, nelimitată în timp, cât și asupra faptului, că în calea acestuia se plasează o obligație de a proba necesitatea aflării acestuia în afara limitării în cauză.

Astfel, considerăm că, prin reglementările respective pentru care se solicită ridicarea excepției de neconstituționalitate, legiuitorul a neglijat normele tehnicii legislative, dar, art.5 al Convenției Europene pentru Drepturile Omului, a permis dispunerea prelungirii unei măsuri în privința unei persoane pe o perioadă incompatibilă cu conceptul termenului rezonabil de judecare a cauzei și aflării persoanei în limitele normale de circulație. Această situație, fiind mult mai generală după conținut, creează pentru persoană o situație de incertitudine, intrând în contradicție cu principiul previzibilității, motiv pentru care este contrară art.23 din Constituție, care statuează obligația statului de a garanta fiecărui om dreptul de a-și cunoaște drepturile și art.21 din Constituție, care obligă autoritățile publice competente să asigure persoanei suspectate de săvârșirea unei infracțiuni toate garanțiile necesare apărării sale. Din esența celor expuse supra rezultă că norma de

drept, al cărei constituționalitate se solicită a fi verificată, urmează a fi aplicată la soluționarea litigiului aflat pe rolul Judecătorei Chișinău, sediul Ciocana.

Conform art.4 alin.(1) din Constituție, Curtea Constituțională are obligația de a interpreta și aplica dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile omului în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate internaționale la care Republica Moldova este parte.

Prin normele procesual-penale, legislatorul a urmărit instituirea unui echilibru echitabil între aceste două mari sarcini ale procesului penal, pentru stabilirea adevărului și exercitarea unei justiții veritabile.

Instanțele judecătorești și organele de urmărire penală, care aplică normele procesual- penale, sunt obligate să activeze în așa mod, încât nicio persoană să nu fie neîntemeiat bănuită, învinuită sau condamnată, sau supusă în mod arbitrar sau fără necesitate măsurilor procesuale de constrângere sau măsurilor preventive.

În acest sens, prin Hotărârea nr.26 din 23 noiembrie 2010, Înalta Curtea a reținut că: *"Pentru a corespunde celor trei criterii de calitate - accesibilitate, previzibilitate și claritate - norma de drept trebuie să fie formulată cu suficientă precizie, astfel încât să permită, persoanei să decidă asupra conduitei sale și să prevadă, în mod rezonabil, în funcție de circumstanțele cauzei, consecințele acestei conduite, în caz contrar, cu toate că legea conține o normă de drept care aparent descrie conduita persoanei în situația dată, persoana poate pretinde că nu-și cunoaște drepturile și obligațiile, într-o astfel de interpretare, norma ce nu corespunde criteriilor clarității este contrară art.23 din Constituție, care statuează asupra obligației statului de a garanta fiecărui om dreptul de a-și cunoaște drepturile. "*

Art.134 din Constituție stabilește expres că Curtea Constituțională este unica autoritate de jurisdicție constituțională în Republica Moldova care garantează supremația Constituției, asigură realizarea principiului separației puterii de stat în putere legislativă, putere executivă și putere judecătorească și garantează responsabilitatea statului față de cetățean și a cetățeanului față de stat.

Respectiv, art.3 alin.(4) din Legea nr.215 din 04.11.2011 cu privire la frontiera de stat a Republicii Moldova și art.2), 6) și 7) din Anexa nr.7 la Hotărârea de Guvern nr.297 din 11.05.2017 poate stabili anumite restricții și obligații, care urmează să fie respectate de către persoana în privința căreia a fost aplicat consemnul la frontieră, până la interdicția de a părăsi țara, fără a reglementa durata maximă pentru care poate fi dispusă această măsură preventivă. Acest fapt generează o situație de incertitudine pentru persoanele față de care s-a aplicat consemnul la frontieră în procesul penal, care poate culmina la orice traversare cu interdicția de a nu părăsi țara, aceștia neavând posibilitatea de a-și adapta conduita și a-și apăra drepturile procesuale. La fel, această măsură nu este prevăzută de legislația procesual-penală, are caracteristici ale unei măsuri preventive, măsuri speciale de investigație, este neclară. Prin aceasta sunt acumulate informații despre timpul, locul, mijlocul de transport, persoanele însoțite și alte detalii importante despre viața intimă a persoanei, în situația trecerii

frontierei. Acest fapt constituie o ingerință în drepturile și libertățile fundamentale, precum ar fi libera circulație, viața intimă, familială și privată etc.

Astfel, normele juridice care reglementează măsura consemnului la frontieră trebuie să respecte anumite exigențe de stabilitate, previzibilitate și claritate, iar neîncadrarea duratei maxime pentru care poate aceasta poate fi aplicată determină o stare de incertitudine juridică. Dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle, consacrat de art.23 din Constituție, implică, între altele, adoptarea de către legiuitor a unor reguli procedurale clare, în care să se prescrie cu precizie condițiile și termenele în care justițiabilii își pot exercita drepturile.

Totodată, la pct.56 al Hotărârii nr.17 din 19 mai 2016, Înalta Curtea a concluzionat că instituirea de restricții de către organul de urmărire penală, fără a reglementa durata pentru care poate fi dispusă măsura preventivă, generează o situație de incertitudine pentru persoanele liberate provizoriu sub control judiciar, aceștia neavând posibilitatea de a-și adapta conduita și a-și apăra drepturile procesuale. În concluzie, Curtea Constituțională a declarat neconstituțional art.191 din Codul de procedură penală, în partea ce ține de omisiunea de a reglementa termenul pentru care poate fi dispus controlul judiciar și **durata maximă a acestei proceduri**.

Relevantă este și practica Curții Europene a Drepturilor Omului, care în *cauza Rolaru vs. România*, a concluzionat că *"o normă este previzibilă numai atunci când este redactată cu suficientă precizie, în așa fel încât să permită oricărei persoane - care, la nevoie, poate apela la consultanța de specialitate - să își corecteze conduita"*, iar în *cauza Sunday Times vs. Regatul Unit*, Curtea Europeană a decis că *"(...) cetățeanul trebuie să dispună de informații suficiente asupra normelor juridice aplicabile într-un caz dat și să fie capabil să prevadă, într-o măsură rezonabilă, consecințele care pot apărea dintr-un act determinat"*.

Analizând, din punct de vedere constituțional, natura măsurilor preventive, cât și măsura consemnului la frontieră, se constată că acestea constituie ingerințe în dreptul fundamental al libertății individuale, prevăzut de art.23 din Constituție. Măsura consemnului la frontieră reprezintă, de asemenea, o măsură intruzivă ce poate afecta și alte drepturi și libertăți fundamentale, respectiv libera circulație, viața intimă, familială și private.

Este de reținut că drepturile fundamentale anterior enumerate nu sunt absolute prin natura lor, ele putând fi supuse unor limitări rezonabile printr-o reglementare etatică. Însă, în cauză, textele legale criticate, prin soluția legislativă promovată, nu reglementează cu privire la configurarea normativă a acestor drepturi, respectiv cu privire la stabilirea conținutului și limitelor acestora, ci se referă la o restrângere a exercitării drepturilor, situație în care se constată incidența în cauză a art.54 din Legea fundamentală și urmează a analiza dacă această restrângere este conformă cu prevederile acestui text constituțional.

Se constată că, din analiza acestui text constituțional, reies condițiile care trebuie îndeplinite pentru restrângerea exercițiilor unor drepturi sau libertăți, respectiv: domeniul să vizeze doar drepturile fundamentale, și nu orice drepturi

subiective de natură legală sau convențională; restrângerea exercițiului acestor drepturi să poată fi îndeplinită numai prin lege; restrângerea să poată opera numai dacă se impune și doar dacă este necesară într-o societate democratică; restrângerea să poată opera numai în una din ipotezele limitativ enumerate de art.54 din Constituție; restrângerea să fie proporțională cu cauza; restrângerea să fie nediscriminatorie; restrângerea să nu afecteze substanța dreptului.

Raportând condițiile arătate la prezenta cauză, este de menționat că ingerința generată de instituția consemnului la frontieră vizează drepturi fundamentale, respectiv dreptul la libertate individuală, dreptul la liberă circulație, dreptul la viață intimă, familială și privată, nu este reglementată de legislația procesual-penală, ci de o altă lege, nu are ca scop legitim desfășurarea instrucției penale, fiind o măsură judiciară aplicabilă inclusiv în cursul urmăririi penale și al judecării, este discriminatorie și nu este necesară într-o societate democratică, pentru protejarea valorilor statului de drept.

Ingerința analizată nu este proporțională cu cauza care a determinat-o. În acest sens, se reține că aceasta nu asigură un just echilibru între interesul public și cel individual, întrucât poate fi dispusă pentru o perioadă nelimitată de timp. Principiul proporționalității, astfel cum este reglementat în ipoteza particulară a art.54 din Constituție, presupune caracterul excepțional al restrângerilor exercițiului drepturilor sau libertăților fundamentale, ceea ce implică, în mod necesar, și caracterul lor temporar. Din moment ce autoritățile publice pot recurge la restrângerea exercițiului unor drepturi în lipsa unor alte soluții, pentru salvagardarea valorilor statului democratic, este logic ca această măsură gravă să înceteze de îndată ce a încetat și cauza care a provocat-o. Acesta este și sensul dat dispozițiilor art.54 din Legea fundamentală de către Curtea Constituțională, prin jurisprudența sa.

În astfel de circumstanțe, redacția normelor art.3 alin.(4) din Legea nr.215 din 04.11.2011 cu privire la frontiera de stat a Republicii Moldova și art.2), 6) și 7) din Anexa nr.7 la Hotărârea de Guvern nr.297 din 11.05.2017, permit organului de urmărire penală să prelungească la infinit cu motive voalate pe perioade nedefinite, câte 30 de zile, măsura consemnului la frontieră, care nu este prevăzută de Codul de procedură penală, dar care are caracterul unei măsuri preventive, deși aceasta vine în contradicție atât cu Hotărârea Curții Constituționale nr.17 din 19 mai 2016, cât și practica Curții Europene a Drepturilor Omului.

Respectiv, rezultă că omisiunea legiuitorului de a reglementa temeiul și durata maximă de acțiune a măsurii consemnului la frontieră, inclusiv și subiecții pe care îi vizează, constituie o omisiune a legiuitorului și o încălcare a principiului prezumției nevinovăției și a dreptului la liberă circulație, viața intimă, familială și privată, etc.

De asemenea, la pct.61 al Hotărârii nr. 17 din 19 mai 2016, Înalta Curtea a reitrat că conținutul actului normativ trebuie să permită persoanei interesate să prevadă în mod rezonabil conduita pe care trebuie să o adopte, claritatea și previzibilitatea fiind elemente *sine qua non* ale constituționalității unei norme. De asemenea, legea trebuie să reglementeze în mod unitar, să asigure o legătură logico-

juridică între dispozițiile pe care le conține, iar în cazul unor instituții juridice cu o structură complexă să prevadă elementele ce disting particularitățile lor.

În jurisprudența sa, înalta Curte a mai reiterat că persoana în privința căreia se desfășoară o procedură penală este în drept să beneficieze de o diligență, în special ce ține de examinarea cazului său. Astfel, previzibilitatea actului normativ este în strânsă legătură cu garanțiile unui proces echitabil, care sunt concepute pentru a evita plasarea unei persoane, pentru o perioadă îndelungată, într-o stare de incertitudine referitoare la rezultatul examinării cauzei (*cauza Nakhmanovich vs. Rusia, hotărârea din 02 martie 2006, § 89, cauza Hajbeyli vs. Azerbaidjan, hotărârea din 10 iulie 2008, § 51*). Înalta Curte a relevat că aplicarea de către autoritățile judiciare a măsurii preventive neprivative de libertate, măsura care constituie o limitare a libertății persoanei, trebuie să respecte raportul de proporționalitate între măsura vizată și scopul urmărit prin dispunerea ei.

Corespunderea constituționalității prevederilor art.3 alin.(4) din Legea nr.215 din 04.11.2011 cu privire la frontiera de stat a Republicii Moldova și art.2), 6) și 7) din Anexa nr.7 la Hotărârea de Guvern nr.297 din 11.05.2017, urmează a fi analizată și prin prisma faptului, că norme similare care reglementează temeiurile și procedura aplicării altor măsuri preventive reglementează exact durata maximă a acestor. Astfel, potrivit art.186 alin.(6) Cod de procedură penală, în privința aceleiași fapte și aceleiași persoane, arestul poate fi aplicat, pentru ambele faze ale procesului penal, pe un termen de cel mult 12 luni cumulativ, până la pronunțarea sentinței de către instanța de fond.

Respectiv, fiind în prezența unei omisiuni legislative și în virtutea rolului său de garant al supremației Constituției, înalta Curte nu poate ignora viciul de neconstituționalitate existent, deoarece tocmai această omisiune este cea care generează, *eo ipso*. încălcarea dreptului constituțional al persoanei de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. Or, înalta Curte, în virtutea art.134 al Constituției, garantează supremația acesteia, ceea ce presupune, printre altele, conformitatea întregului drept cu Constituția.

V. CERINȚELE AUTORULUI SESIZĂRII

16. Prin prezenta sesizare, se solicită Curții Constituționale exercitarea controlului constituționalității și recunoașterea neconstituționalității art.3 alin.(4) din Legea nr.215 din 04.11.2011 cu privire la frontiera de stat a Republicii Moldova și art.2), 6) și 7) din Anexa nr.7 la Hotărârea de Guvern nr.297 din 11.05.2017, și anume:

"consemnul la frontieră reprezintă datele introduse în Sistemul informațional integrat al Poliției de Frontieră cu privire la persoanele, mijloacele de transport și documentele care se află în una din situațiile prevăzute de lege și care urmează să fie verificate în timpul efectuării controlului la trecerea frontierei de stat în vederea întreprinderii măsurilor ce se impun."

"2. Consemnele la frontieră se instituie de către Poliția de Frontieră din oficiu sau la inițiativa altei autorități în temeiul hotărârii/încheierii/ deciziei/ordonanței, precum și altor acte cu caracter imperativ (în continuare – acte de dispoziție) prin care se dispune Poliției de Frontieră luarea măsurilor stabilite de lege. Instituirea din oficiu a consemnelor la frontieră de către Poliția de Frontieră are loc în cazurile prevăzute de Legea privind regimul străinilor în Republica Moldova nr. 200 din 16 iulie 2010 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2010, nr. 179-181, art. 610)

6. Consemnul la frontieră se consideră instituit din momentul introducerii informației din actul de dispoziție în Sistem.

7. Actul de dispoziție va conține:

1) temeiul emiterii;

2) date suficiente pentru identificarea persoanelor, mijloacelor de transport, documentului necesare realizării măsurilor ce se impun;

3) măsurile ce urmează a fi luate în privința persoanelor, mijloacelor de transport sau documentelor depistate în timpul efectuării controlului la trecerea frontierei de stat;

4) autoritatea care ține controlul consemnului la frontieră, cu indicarea numărului de telefon activ în regim de 24 de ore din 24 pentru a putea fi contactată la realizarea măsurilor;

5) termenul când încetează consemnul la frontieră."

în partea omisiunii legiuitorului de a reglementa temeiul, subiecții și durata maximă de aplicare (inclusiv cu prelungiri) a măsurii – consemnul la frontieră, care contravine prevederilor art.4, 16, 20, 21, 23, 27, 28, 53 și 54 din Constituția Republicii Moldova.

VI. ALTE DATE REFERITOARE LA OBIECTUL SESIZĂRII

17. Prevederile normelor contestate urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei inițiată la cererea lui Raileanu Dumitru, aflată pe rolul Judecătoriei Chișinău, sediul Ciocana.

La aplicarea prevederilor contestate, organul de urmărire penală a emis ordonanțe de aplicare a consemnului la frontieră pentru perioada de un an de zile, fără existența a cărorva temeiuri, cu stoparea persoanei, adică stabilirea unor ingerințe în libertatea persoanei, în cadrul dosarului penal. Excepția de neconstituționalitate ridicată și care urmează a fi examinată de înalta Curte, este determinantă pentru soluționarea chestiunii aflată pe rolul instanței de fond, privind încălcarea drepturilor prevăzute și consfințite de Legea Supremă.

VII. LISTA DOCUMENTELOR

1. Ordonanță de recunoaștere în calitate de bănuț din 19.10.2021, pe 02 file;
2. Ordonanță de aplicare a măsurii procesuale de constrângere- obligarea de a se prezenta, din 19.10.2021, pe 02 file;
3. Obligarea de a se prezenta din 19.10.2021, pe 01 file;
4. Plângere adresată Procuraturii Anticorupție despre motivele aplicării consemnului, din 22.11.2021, pe 03 file;
5. Ordonanță Procuraturii Anticorupție din 21.10.2021, pe 02 file;
6. Ordonanță Procuraturii Anticorupție din 30.11.2021, pe 03 file;
7. Scrisoare de informare de la Procuratura Anticorupție nr.14731 din 30.11.2021;
8. Raport adresat Procuraturii Generale din 29.10.2021, pe 02 file;
9. Notă adresată Serviciului de Informații și Securitate din 29.10.2021, pe 02 file;
10. Notă adresată Serviciului de Informații și Securitate din 20.12.2021, pe 03 file;
11. Notă adresată Serviciului de Informații și Securitate din 23.12.2021, pe 02 file;
12. Informație eliberată de IGPF al MAI, pe 01 file;

VIII. DECLARAȚIA ȘI SEMNĂTURĂ

Declar pe propria onoare că informațiile ce se conțin în prezenta sesizare sunt exacte și corespund adevărului.

Cu profund respect,

Autorul sesizării

Digitally signed by Raileanu Dumitru
Date: 2022.04.18 22:34:04 EEST
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

Raileanu Dumitru

Avocat

Paladi Adrian

18 aprilie 2022

ÎNCHEIERE

13 mai 2022

mun. Chișinău

Judecătoria Chișinău, sediul Ciocana
Instanța de judecată în componență:
Președintele ședinței, judecător Elisaveta Buzu
Grefier Corneliu Barbacari
Cu participarea:
Avocatului Adrian Paladii
Procurorului Petru Iarmaliuc

Examinând, în ședință de judecată închisă, cererea petiționarului Dumitru Raileanu și a avocatului său, Adrian Paladii privind ridicarea excepției de neconstituționalitate în cadrul examinării plângerii depuse în condițiile art.313 Cod de procedură penală, instanța de judecată,

A C O N S T A T A T:

La 20 decembrie 2021, petiționarul Dumitru Raileanu a înaintat în instanța de judecată plângere în condițiile art.313 Cod de procedură penală, prin care solicită constatarea încălcărilor admise în privința drepturilor și libertăților lui Raileanu Dumitru și obligarea organului de urmărire penală de a înlătura încălcările constatate, anularea ordonanțelor din 12.06.2020, anularea ordonanței din 21 octombrie 2021 și 30 noiembrie 2021.

La 19 aprilie 2022, petiționarul Dumitru Raileanu și avocatul său, Adrian Paladii au înaintat o cerere privind ridicarea excepției de neconstituționalitate în vederea controlului constituționalității prevederilor art. 3 alin. (4) din Legea nr. 215 din 04.11.2011 cu privire la frontiera de stat a Republicii Moldova și art. 2),) și 7) din Anexa nr. 7 la Hotărârea de Guvern nr. 297 din 11.05.2017.

În cadrul ședinței de judecată, avocatul Adrian paladii a susținut pe deplin cererea înaintată și a solicitat admiterea acesteia, cu remiterea sesizării în adresa Curții Constituționale pentru examinare.

Procurorul, în cadrul ședinței de judecată a solicitat respingerea cererii privind ridicarea excepției de neconstituționalitate.

Audiind poziția participanților prezenți la proces, studiind temeiurile de fapt și de drept invocate în cerere și raportându-le, per ansamblu, condițiilor speței, instanța de judecată ajunge la concluzia de a admite cererea privind ridicarea excepției de neconstituționale în cadrul examinării cauzei, reieșind din considerentele ce urmează.

În conformitate cu pct. 82 din Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 9 februarie 2016 pentru interpretarea articolului 135 alin.(1) lit. a) și g) din Constituția Republicii Moldova, judecătorul ordinar nu se va pronunța asupra temeiniciei sesizării sau asupra conformității cu Constituția a normelor contestate, ci se va limita exclusiv la verificarea întrunirii următoarelor condiții: obiectul excepției intră în categoria actelor cuprinse la articolul 135 alin.(1) lit.a) din Constituție; excepția este ridicată de către una din părți sau reprezentantul acesteia, sau indică faptul că este ridicată de către instanța de judecată din oficiu; prevederile contestate urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei; nu există o hotărâre anterioară a Curții având ca obiect prevederile contestate.

Verificarea constituționalității normelor contestate constituie competența exclusivă a Curții Constituționale. Astfel, judecătorii ordinari nu sunt în drept să refuze părților sesizarea Curții Constituționale, decât doar în condițiile menționate la pct. 82.

Totodată, instanța remarcă că, în conformitate cu art. 135 alin. (1) lit. a) din Constituția Republicii Moldova, Curtea Constituțională exercită, la sesizare, controlul constituționalității legilor și hotărârilor Parlamentului, a decretelor Președintelui Republicii Moldova, a hotărârilor și ordonanțelor Guvernului, precum și a tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte.

În această ordine de idei, instanța reține că norma vizată, și anume prevederile art. 3 alin. (4) din Legea nr. 215 din 04.11.2011 cu privire la frontiera de stat a Republicii Moldova și art. 2),) și 7) din Anexa nr. 7 la Hotărârea de Guvern nr. 297 din 11.05.2017, formează obiectul controlului constituționalității prin prisma art. 135 alin. (1) lit. a) din Constituția Republicii Moldova și pct. 82 al Hotărârii nr. 2 din 09.02.2016.

La speță, instanța constată că la moment nu există o hotărâre anterioară a Curții având ca obiect controlul constituționalității textului art. 3 alin. (4) din Legea nr. 215 din 04.11.2011 cu privire la frontiera de stat a Republicii Moldova și art. 2),) și 7) din Anexa nr. 7 la Hotărârea de Guvern nr. 297 din 11.05.2017.

Concomitent, se atestă că în conformitate cu pct. 82 din Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 9 februarie 2016 pentru interpretarea articolului 135 alin.(1) lit. a) și g) din Constituția Republicii Moldova, sesizarea înaintată de către petiționar întrunește condiția că norma vizată poate fi supusă controlului constituționalității, ori aceste chestiuni au tangență directă cu soluționarea cauzei.

În cauza Ivanciuc vs Romania (decizia nr.18624/03), fiind invocat refuzul instanței de judecată de a sesiza Curtea Constituțională cu o excepție de neconstituționalitate, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a menționat: „Este conform funcționării unui asemenea mecanism faptul că judecătorul verifică dacă poate sau trebuie să depună o cerere preliminară, asigurându-se că aceasta trebuie să fie rezolvată pentru a permite să se soluționeze litigiul pe care este chemat să-l cunoască. Acestea fiind zise, nu este exclus ca, în unele circumstanțe, refuzul exprimat de o instanță națională, chemată să se pronunțe în ultimă instanță, ar putea aduce atingere principiului echității procedurii, așa cum este enunțat la articolul 6 § 1 al Convenției Europene, în special atunci când un asemenea refuz este atins de arbitrar (Coëmeșialții v. Belgia, cererile nr.32492/96, 32547/96, 32547/96, 32548/96, 33209/96 și 33210/96, § 114, și Wynen v. Belgia, cererea nr.32576/96, § 41)”.

De asemenea, instanța reține că prevederile art.6 din Convenție nu garantează dreptul ca o instanță națională sau internațională să fie sesizată cu o chestiune prejudiciară. În același timp, față de sistemul de drept ucrainean, în care persoanele fizice nu pot sesiza direct instanța constituțională, ci numai prin intermediul instanțelor de fond, care au o marjă de apreciere în privința sesizării, Curtea Europeană a statuat că instanțele au omis să analizeze cererea reclamantei din punctul de vedere al compatibilității cu dispozițiile constituționale și, prin urmare, ignorând acest aspect, deși el era specific, important și pertinent, au determinat încălcarea dispozițiilor art.6 § 1 din Convenție Europene.

Urmare a celor invocate, instanța găsește necesar a admite cererea petiționarului Dumitru Raileanu și a avocatului său, Adrian Paladii privind ridicarea excepției de neconstituționalitate în cadrul examinării plângerii depuse în condițiile art.313 Cod de procedură penală, prin care a invocat excepția de neconstituționalitate a prevederilor art. 3 alin. (4) din Legea nr. 215 din 04.11.2011 cu privire la frontiera de stat a Republicii Moldova și art. 2),) și 7) din Anexa nr. 7 la Hotărârea de Guvern nr. 297 din 11.05.2017.

În temeiul celor expuse și în conformitate cu prevederile art. art. 7, 41, Cod de procedură penală, art. 135 din Constituția Republicii Moldova, în acord cu Hotărârea Curții

DISPUNE:

Se admite cererea petiționarului Dumitru Raileanu și a avocatului său, Adrian Paladii privind ridicarea excepției de neconstituționalitate în cadrul examinării plângerii depuse în condițiile art.313 Cod de procedură penală.

Se ridică excepția de neconstituționalitate pentru controlul constituționalității a art. 3 alin. (4) din Legea nr. 215 din 04.11.2011 cu privire la frontiera de stat a Republicii Moldova și art. 2),) și 7) din Anexa nr. 7 la Hotărârea de Guvern nr. 297 din 11.05.2017.

Se remite în adresa Curții Constituționale prezenta încheiere, sesizarea petiționarului Dumitru Raileanu și a avocatului său, Adrian Paladii.

Încheierea separat nu este susceptibilă căilor de atac, însă poate fi atacată odată cu fondul cauzei.

**Președintele ședinței,
Judecătorul**

Elisaveta Buzu

